

Konferencia o Jánovi Šalamúnovi Petianovi

Novohradské múzeum a galéria v Lučenci obnovili spomienku na kňaza, prírodovedca a priekopníka ochrany prírody Jána Šalamúna Petiana, rodáka z neďalekej známej obce Ábelová. V minulosti si už viackrát uctili jeho pamiatku, tentokrát usporiadali medzinárodnú vedeckú konferenciu v spolupráci s Katedrou biológie a ekológie FPV Univerzity Mateja Bela a Regiону Neogradiensis, z. p. o., pod názvom *Ján Šalamún Petian – Petényi – život – dielo – odkaz*. Konferencia sa konala pod záštitou predsedu Banskobystrického samosprávneho kraja Ing. Vladimíra Maňku.

Zakladateľ vedeckej faunistiky a ornitológie

Ján Šalamún Petian sa narodil 30. 7. 1799. Používal aj maďarčenú podobu mena Petényi. Základné aj stredoškolské

J. Š. Petian

Foto: archív autora

Účastníci konferencie pred rodným domom J. Š. Petiana v Ábelovej

vzdelanie absolvoval v Lučenci, v Banskej Bystrici, Banskej Štiavnici a Bratislave. Evanjelickú teológiu začal študovať v roku 1822 vo Viedni. Popri tomto štúdiu si svoje dovtedajšie zoológické vedomosti rozširoval v zbierkach cisárskeho múzea. Po skončení štúdia v roku 1824 ostáva do roku 1826 ešte vo Viedni, kde študuje prírodovedné zbierky a vytvára si predstavy o svojom ďalšom pôsobení.

Svoju profesiu začínal vykonávať ako farár v Cinkote (1826 – 1833), dnes súčasť Budapešti. V roku 1834 sa lúči so svojou farnosťou a začína sa plne venovať vede. Vo svojej poslednej kázni vysvetľuje svojim farníkom svoju lásku k vede, čo v tom období nebolo populárnym rozhodnutím. Vo svojej ďalšej profesionálnej kariére (1834 – 1854) je správcom zbierok zoológického oddelenia Národného múzea v Pešti. V múzeu intenzívne pracoval a cestoval po celom Uhorsku až do konca svojho života.

Považuje sa za zakladateľa vedeckej faunistiky a ornitológie v celom Uhorsku, ale najmä na Slovensku. Svojou činnosťou a výsledkami práce patril tiež medzi prvých propagátorov ochrany prírody. Zaoberal sa aj ichtyológiou a paleontológiou. Treba zdôrazniť, že niektoré živočíchy a fosílie nosia jeho meno doteraz. O úspešnosti jeho práce, svedčí aj to, že bol členom vedeckej spoločnosti vo Viedni, Altenburgu, Görlitzu a Mainzi. S významným svetovým zoológom K. L. Brehmom udržiaval styk po celý život. Bol priateľom Jána Kollára, do jeho Národných spievaniek prispieval zápismi starých spevov, hier a povestí.

V roku 1846 Akadémia vied Uhorska ocenila jeho prácu, vymenovala ho za svojho člena a schválila vydanie jeho prác. V prvej ročenke Prírodovedeckej spoločnosti (Természettudományi Társulat) založenej v Pešti (1841) publikoval výsledky

ornitologických výskumov z Turčianskej kotliny a okolia Banskej Bystrice. Zomrel po výnimočne plodnom živote 5. 10. 1855 v Budapešti.

Medzinárodná konferencia

Konferencia sa konala v priestoroch Mestského úradu v Lučenci. Otvorila ju riaditeľka Novohradského múzea a galérie v Lučenci Iveta Kaczarová. V úvodných príhovoroch hostí sa prihovorili primátor Lučenca Ing. Marko, prodekan FPV UMB doc. RNDr. Kmeťová, riaditeľ Magyar Természettudományi múzeum v Budapešti Dr. Matkási a RNDr. Klinda z Ministerstva životného prostredia SR. V bloku hlavných referátov spomínali na dielo J. Š. Petiana, ale aj na prírodu Ostrôžok, PhDr. Drenko, Dr. Mészáros, RNDr. Štollmann, Ing. Stockmann, RNDr. Bohuš, Ing. Urban, RNDr. Fričová, Ing. Belanová, RNDr. Franc, RNDr. Krištín, István Lántos, Ing. Hronček, Roman Rozínek a ďalší. Súčasťou programu bolo slávnostné otvorenie dvoch expozícií výstavy *Ján Šalamún Petian – Petényi a Príroda Ostrôžok* v múzeu.

Exkurzie

Organizátori pripravili účastníkom konferencie mimoriadne zaujímavú exkurziu do Petianovej rodnéj obce Ábelová, ale aj po geomorfologickom celku Ostrôžky. V Ábelovej ich prijali na Obecnom úrade, prezreli si dom Boženy Slančíkovej Timravy a položili veniec na torzo rodného domu J. Š. Petiana. Je na škodu veci a pamiatky na významných rodákov, že už 150 rokov slovenská spoločnosť nedokáže zhromaždiť prostriedky na záchranu jeho rodného domu.

Ďalšia trasa účastníkov smerovala na Budinské lazy, Budinskú skalú, odkiaľ je krásny výhľad na krajinu Ostrôžkov. Ďalšia zaujímavá prírodopisná zastávka bola pri Kamenných vrátnach pri Budinej. Spoločný obed účastníci absolvovali v peknom prostredí Tuhárskej chaty, kde končil program

Foto: archív autora

Odborný výklad o geológii a geomorfológii Ostrôžkov podal účastníkom pri Jaskyni pod Budinskou skalou RNDr. L. Gaál

na území Slovenska. Popoludní bol odchod do maďarskej chránenej prírodnej oblasti Ipolytarnóc. Pri porovnaní s exkluzívnymi slovenskými prírodovednými možnosťami a danosťami ostaneme len v tichej závislosti ako to Maďari vedia prezentovať i finančne zužitkovať. Toto bola tá povestná čerešnička na torte medzinárodnej konferencie o živote a diele kňaza a prírodovedca J. Š. Petiana.

Ing. Viliam Stockmann, CSc.